

Co nás čeká v roce 2008?

Michael Aschermann

*II. interní klinika kardiologie a angiologie, Všeobecná fakultní nemocnice
a 1. lékařská fakulta Univerzity Karlovy, Praha, Česká republika*

21. srpna 2008 vzpomene především generace dnešních šedesátníků (ale jistě i mnoho starších i mladších) 40. výročí dnů, které nás zastihly před koncem studia medicíny. Nelze ani dnes přejít bez zmínky to, že jsme v roce 1968 prožívali hrůzu sovětských tanků v pražských ulicích, střelbu, zranění, ale i mrtvé kamarády. Život všech, kteří zůstali, i těch co odešli, se na 21 let změnil, potupné rozhovory na téma „souhlas se vstupem spřátelených armád“ neminuly nikoho z nás. Rád bych připomněl pro všechny naše kardiology, že právě v roce 1968 byl profesor Pavel Lukl, český kardiolog (1905–1995), zvolen jako první a dosud jediný zástupce české kardiologie prezidentem Evropské kardiologické společnosti! Po volbě v Athénách ve svém projevu mimo jiné řekl: „Jsem si vědom, že důvodem k této volbě byl nejen můj velmi skromný přínos světové kardiologii, ale hlavně pocta Československé kardiologické společnosti, která je jednou z nejstarších v Evropě. V neposlední řadě to také považuji za poctu mé drahé vlasti, která nyní prochází tvrdou a krutou dobou“. (Překlad: syn, prof. Jan Lukl; citace je z publikace Fejfar a spol.: Česká kardiologie a kardiologové, Praha, Galén, 2001.)

Začnu-li souhrnem toho, co čeká českou kardiologii v roce 2008, je to na prvním místě volba nového prezidenta Evropské kardiologické společnosti. Je možná symbolické, že právě po 40 letech od roku 1968 se bude o tento prestižní post opět ucházet český kardiolog. Výbor ČKS se rozhodl, že do volby budoucího prezidenta bude nominovat profesora Petra Widimského, který je v současné době viceprezidentem EKS. Systematickou prací členů výboru ČKS se již nyní podařilo získat podporu řady dalších národních kardiologických společností.

Také v naší kardiologické společnosti nás čekají volby nového výboru, které proběhnou v prvních měsících roku 2008. Na tradičním květnovém sjezdu v Brně (24. 5.–27. 5. 2008) pak skončí ve funkci dosavadní předseda ČKS a vedení společnosti převez-

me spolu s novým výborem současný prezident-elect ČKS – doc. MUDr. Václav Chaloupka, CSc.

V oblasti vzdělávání schválila akreditační komise MZ ČR pro obor kardiologie (vedoucí prof. MUDr. Petr Widimský, DrSc.) návrh na změnu vzdělávacího programu v oboru kardiologie. Změna spočívá v tom, že lékaři školení („rezidenti v kardiologii“) již nebudou absolvovat „společný kmen interních oborů“, nýbrž „povinnou základní praxi“ – odlišnou dvouletou základní průpravu zaměřenou na ty příbuzné obory, které budoucí kardiolog bude potřebovat více než současnou náplň společného interního kmene (například na anesteziologii a resuscitaci, hematologii, pneumologii, radiodiagnostiku). Výchova budoucích kardiologů tak bude probíhat od počátku odděleně od výchovy budoucích internistů, byť významná část z prvních dvou let bude probíhat na interním (nikoli kardiologickém) oddělení. Tento návrh má plnou podporu České kardiologické společnosti. Požádali jsme Ministerstvo zdravotnictví ČR o uveřejnění našeho návrhu ve Věstníku MZ ČR; pokud tak MZ učiní, bude změna uvedena v platnost.

V časopise společnosti *Cor et Vasa* chystáme opět publikaci supplementa s novými doporučenými postupy, které byly oponovány na konci roku 2007 („Plicní embolie“ a „Akutní koronární syndromy bez elevací ST“). Během roku 2008 pak budou předloženy k oponentuře další inovované doporučené postupy – „Infarkt myokardu s elevací ST“ a „Stabilní angina pectoris“; i ty budou publikovány obvyklým způsobem.

Z dalších akcí, které bude v roce 2008 pořádat ČKS, lze zmínit Den mladých kardiologů, který proběhne v červnu 2008 v Hradci Králové, v listopadu pak Kardiologické dny v Praze, v Nemocnici Na Homolce. K těmto tradičním dnům jsme pro rok 2008 přidali jednu novou akci pořádanou ČKS – v lednu se poprvé ujímáme organizace Dnů pediatrických kardiologů, které již více než 20 let pořádal profesor Šamánek v Poděbradech. Domníváme se, že bližší spolupráce s dětskými kardiology bude ke všeobecnému prospěchu; více se o tom zmiňuji ještě v poslední části tohoto sdělení. Kromě uvedených akcí bude uspořádána řada dalších setkání většiny pracovních skupin (PS) ČKS, od lednových semi-

Adresa: prof. MUDr. Michael Aschermann, DrSc., II. interní klinika kardiologie a angiologie, VFN a 1. LF UK, U nemocnice 2, 128 00 Praha 2, Česká republika, e-mail: mascher@vfn.cz

nářů PS rehabilitace a PS plicní cirkulace až po tradiční prosincový kongres PS akutní a intervenční kardiologie.

Co dalšího by měl přinést rok 2008 – chci zmínit výsledky našich jednání na MZ ČR v oblasti využití fondů Evropské unie (EU). Zástupci MZ hodlají využít financí z EU pro rozvoj čtyř programů – kardiologie, neurologie, traumatologie a onkologie. Protože se jedná o finance určené výhradně na investice, vypracovali jsme pro kardiologii přehled současného stavu vybavení kardiocenter přístrojovou technikou. Současně jsme předložili koncepci obnovy starších přístrojů a nových investic především do oblasti výpočetní tomografie, magnetické rezonance a elektrofyziologie. Chceme se s pracovníky MZ i v dalším období aktivně podílet na smysluplném investování financí tak, abychom se v nových technologiích přiblížili současným trendům kardiologické diagnostiky.

Na závěr Vás chci seznámit se stavem nového dlouhodobého projektu ČKS, který je věnován prevenci kardiovaskulárních onemocnění a je zaměřen na děti základních škol. To, že bychom měli naši činnost zaměřit již na děti, není myšlenka zcela nová, první ji začal uvádět do života před lety profesor Milan Šamánek. Pak však vzniklo období, kdy se naše dospělá kardiologie od kardiologů pediatrik víceméně izolovala a my, kardiologové dospělých, jsme s kardiologií dětí spolupracovali jen ojediněle – především v oblasti vrozených vad srdečních. Vývoj poznatků o ateroskleróze nás však k dětem znovu vrací; musíme zvolit nové postupy v prevenci, chceme opět úzce spolupracovat s dětskými kardiology a s pediatrii. Do nedávné doby bylo pozdní dětství považováno za období vzniku prvních projevů aterosklerózy, pouze výjimečně byly popisovány lipidové proužky již u mladších dětí. V posledních 10 letech bylo italskými autory prokázáno, že tzv. prodromální stadia aterosklerotických lézí je možné najít během fetálního vývoje. V časných stadiích těhotenství vede hypercholesterolemie matky ke zvýšení koncentrace cholesterolu u plodu, což je následováno zvýšením oxidace LDL-cholesterolu a tvorbou časných aterosklerotických lézí. Hypercholesterolemie matky a plodu navozuje konstitutivní změny v expresi genů v buňkách stěny cévní; tyto změny jsou později následovány zvýšenou pohotovostí ke vzniku aterosklerózy. Aterosklerotické léze nacházené u plodů mají složení typické pro iniciační fáze aterosklerotické léze – obsahují LDL-cholesterol, oxidovaný LDL-cholesterol i makrofágy. Také distribuce lézí v aortách fetů je obdobná jako u pokročilé aterosklerózy u dospělých. V dětském věku a v dospívání jsou pak již přítomny tukové proužky, které mohou rychle vyzávat do pokročilejších stadií aterosklerotického procesu. Jakmile se objeví první projevy změn ve stěně tepny (dysfunkce endotelu, tukové proužky), působí dále na progresi aterosklerózy synergicky všechny známé, tzv. klasické rizikové faktory včetně akutní a chronické infekce. Z klinického hlediska jsou uvedené závěry významné, protože nabízejí možnost léčebné intervence matek s hypercholesterolemií během těhotenství s cílem příznivého ovlivnění jejich dětí. K tomu, aby bylo možné tento typ prevence uplatnit, nám však ještě chybí potvrzení předpokladu, že zvý-

šené riziko vzniku aterosklerózy u postižených dětí přetrvává až do dospělosti.

Z uvedeného je zřejmé, že vývoj prevence v následujících letech se jistě ještě změní. Co však můžeme pro budoucí generaci udělat již dnes, je ovlivnění výskytu rizikových faktorů u dětí ve školním věku. Víme, že část populace našich dětí je obézní, stoupá počet dětí, které kouří, počet dětí s diabetes mellitus, menší procento dětí má vyšší cholesterol a hypertenzi. Problémem je i pravidelná pohybová aktivita, kterou provozuje pouze jedna třetina dětí.

Projekt ČKS Zdravé srdce 2007 je tedy zaměřen na děti ve věku 7–14 roků na základních a středních školách, jeho partnerem je firma Servier. Děti v uvedeném věku je více než milion; materiály propagující náš projekt budou distribuovány přibližně do 5 000 škol. Po diskusích na školách, ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, ministerstvu zdravotnictví a v přípravné skupině jsme připravili první aktivity, které by měly zábavnou a přitažlivou formou oslovit cílenou skupinu dětí: internetový server a zcela nový časopis. Jejich název byl vybrán z návrhů žáků základních škol v Praze 6 a grafické provedení je na následujícím obrázku. Hlavním cílem projektu je

zejména poskytnutí dostatečných informací o kardiovaskulárních onemocněních učitelům – připravuje se učebnice, která bude využívána ve výuce předmětu „Zdraví“, který je v současné době v osnovách základních škol; u dětí pak chceme dosáhnout toho, že za správný životní styl budou považovat nebýt obézní, nekouřit a sport mít jako jednu z pravidelných aktivit. Webové stránky i časopis budou strukturovány tak, jak si to současná generace dětí přeje – tedy mít své idoly, které je vhodné následovat a najít natolik zajímavá témata, k nimž se budou chtít vracet. Přibližně třetinu časopisu, který bude vycházet 10krát ročně, chceme věnovat otázkám, jež se týkají zdraví, a to opět formou pro děti přijatelnou. Sportovní aktivity musí být navázány na řadu akcí již nyní ve školách probíhajících; v této oblasti jsme zahájili spolupráci s Asociací školních sportovních klubů a s dalšími subjekty, které se školnímu sportu věnují. Ze žáků základních škol chceme vybrat náhodnou skupinu přibližně 5 000 dětí, u kterých budeme výsledky našeho působení dlouhodobě sledovat. V předchozích malých studiích jsme již prokázali, že ze strany části rodičů je o sledování zdravotního stavu jejich dětí,

včetně sledování hodnot krevního tlaku a lipidů, velký zájem. Pokud se čtenáři zdá, že cíle našeho projektu jsou obtížně dosažitelné, můžeme pouze konstatovat, že projekt byl zahájen a to, zda se nám podaří vyvolat dostatečný zájem škol, jejich zřizovatelů, rodičů a především dětí, ukážou teprve následující roky. Věříme, že v případě dobré spolupráce s médií máme naději, že se nám postupně podaří ovlivnit životní styl mladé generace, a následně i dosud stále nepříznivý trend výskytu komplikací aterosklerózy. Kromě uvedeného preventivního programu bude v rámci projektu prováděna systematická výuka první pomoci a základu resuscitace, při malých pilot-

ních akcích zaměřených na tuto oblast jsme prokázali velmi chabé znalosti dokonce u pedagogů základních i středních škol.

Základní informace o internetovém serveru a časopise budou od ledna 2008 umístěny na webové stránky ČKS.

Vážené kolegyně a kolegové, dovoluji mi, abych Vám závěrem popřál všechno dobré do roku 2008. Ať se Vám daří v práci i v soukromém životě, bez stenokardií, bez dušnosti, bez palpitací, bez závratí ... dále ... každý vyplní sám!

Váš Michael Aschermann